

Ménes András

AZ EURÓPAI RÉGIÓK ELEMZÉSE

Egri, Zoltán: Területi konvergenciafolyamatok az Európai Unióban: a térbeli hatások szerepe: Térstatisztikai elemzések. Csongrád, Magyarország: Agro-Assistance Kft. (2024/2025) , 207 p. ISBN: 9786150220918 (Online) ISBN: 9786150237480 (Print)

Dr. Egri Zoltán a MATE docense egy hatalmas kutatómunkát fejezett be. Munkájának eredménye könyv formájában olvasható. A könyv szakmai lektorai: prof. Dr. Dusek Tamás a Széchenyi István Egyetemről és prof. Dr. Káposzta József a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemről.

Egri Zoltán kötete átfogó, elméletileg megalapozott és módszertani szempontból igényes elemzést nyújt az Európai Unió regionális szintű konvergenciafolyamatairól, különös hangsúlyt helyezve a térbeli hatások, a térbeli függés és a heterogenitás szerepére. A könyv egyértelműen túlmutat a hagyományos, leegyszerűsítő konvergenciaértelmezéseken: nem pusztán arra keresi a választ, hogy „van-e konvergencia”¹, hanem arra is, hogy hol, hogyan, milyen feltételek mellett és milyen térbeli mintázatok szerint valósul meg, vagy éppen marad el.

A könyv talán egyik legnagyobb erénye, hogy az európai konvergenciát nem statikus, technikai jelenségként, hanem történeti, intézményi és térbeli (vagyis komplex) folyamatként értelmezi. Az európai integráció „konvergenciagépezetének” bemutatása világossá teszi, hogy a felzárkózás nem automatikus következménye a tagságnak, hanem feltételekhez kötött, differenciált, időben és térben változó mechanizmus.

A könyv meggyőzően érvel amellett, hogy az Európai Unió az elmúlt évtizedekben valóban jelentős eredményeket ért el a tagállamok közötti konvergencia terén, különösen a csatlakozási hullámok után. Ugyanakkor rámutat arra is, hogy ez a siker egyre inkább területi szinten törik meg: miközben országos átlagokban felzárkózás figyelhető meg, regionális szinten tartós különbségek, sőt új típusú térbeli megosztottságok alakulnak ki. Ez a kettősség az európai integráció egyik legfontosabb aktuális dilemmáját ragadja meg.

A kötet értékes hozzájárulása a kelet-közép-európai országok és régiók részletes elemzése. Egri Zoltán elemzései világossá teszik, hogy a 2004 után csatlakozott országok esetében a konvergencia egyszerre sikertörténet és kihívásokkal terhelt folyamat. A reálgazdasági teljesítmény vizsgálata új nézőpontból világít rá arra, hogy a felzárkózás nem egyenes pályán halad: egyes régiók dinamikus közelítenek az uniós centrumhoz, míg mások tartósan periférikus helyzetben maradnak.

A könyv egyik fontos üzenete, hogy az EU-ban és benne a kelet-közép-európai térségben a konvergencia erősen térfüggő. A fővárosi és nagyvárosi térségek, a nyugati határhoz

---

¹ A konvergencia kifejezésnek több jelentése, értelmezése van. A szerző egyrészt a felzárkózásként (vagyis, hogy a szegényebb régiók vagy országok gyorsabban növekednek, így előbb-utóbb utoléri a gazdagabbakat), illetve a gazdasági teljesítmény egymáshoz közeledéseként értelmezi a fogalmat.

közeli régiók, illetve az erősebb infrastruktúrával és intézményi háttérrel rendelkező területek lényegesen kedvezőbb pályán mozognak, mint a belső perifériák. Ez az eredmény nemcsak empirikusan megalapozott, hanem komoly szakpolitikai tanulságokkal is bír.

A kötet egyik legnagyobb tudományos értéke a regionális konvergenciafolyamatok sokszínűségének következetes bemutatása. Egri Zoltán nem egyetlen konvergenciakoncepció mellett köteleződik el, hanem átfogó módon tárgyalja az integrációban releváns feltételes és klubkonvergencia elméleteket, valamint ezek empirikus relevanciáját. A könyv világossá teszi, hogy ezek a megközelítések nem egymást kizáró alternatívák, hanem különböző aspektusait ragadják meg ugyanannak a komplex jelenségnek.

Különösen figyelemre méltó a klubkonvergencia és a konvergenciaklubosodás térbeli értelmezése. A többszörös egyensúlyi állapotok, a csapdajelenségek és a centrum–periféria viszonyrendszer elemzése hozzájárul ahhoz, hogy a konvergenciát ne normatív elvárásként, hanem empirikusan változatos, gyakran törékeny folyamatként lássuk. Ez a megközelítés különösen releváns a jelenlegi geopolitikai és gazdasági bizonytalanságok közepette.

A könyv módszertani szempontból is kiemelkedő. Ritka az olyan munka, amely ilyen következetesen és magas színvonalon ötvözi a különböző statisztikai módszertanokat: a nemparaméteres eljárásokat, a térökonometriai modelleket, a földrajzilag súlyozott regressziókat és a log t-tesztet (az ordinális logisztikus regresszióval kiegészítve). A módszertani pluralizmus nem öncélú: éppen azt szolgálja, hogy a konvergencia különböző dimenziói és térbeli mintázatai megragadhatóvá váljanak.

A térbeli függőség és a térbeli heterogenitás együttes kezelése különösen erős eleme a kötetnek. A szerző meggyőzően mutatja be, hogy a regionális fejlődés nem értelmezhető kizárólag „belső” tényezők alapján: a szomszédsági hatások, a térbeli spillover (túlcserdülő) mechanizmusok és a földrajzi elhelyezkedés alapvetően alakítják a növekedési- és konvergenciapályákat. Ez a szemlélet jelentős előrelépést jelent a hagyományos konvergenciaelemzésekhez képest.

Egri Zoltán munkája nemcsak elméleti és empirikus értelemben értékes, hanem kifejezetten releváns a szakpolitikai döntéshozatal számára is. A könyv világos üzenete, hogy az „egységes” felzárkóztatási politikák nem képesek kezelni a regionális különbségek mélyebb okait. A konvergencia sokszínűsége térben differenciált, helyspecifikus beavatkozásokat igényel.

Kritikaként megjegyzem, hogy a könyv – bár részletesen tárgyalja a módszertant – a nem szakértő olvasó számára időnként túl technikai lehet. Emellett, bár a szerző felvázolja a szakpolitikai javaslatokat (pl. helyalapú fejlesztés, a térbeli spillover-ek figyelembevétele), ezek részletes megvalósítási terve részletesen nem kerül kidolgozásra. (Hozzáteszem, nem is feltétlenül ez volt a könyv célja.)

A könyv nemcsak lezár egy jelentős kutatási projektet (amelyet az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíja támogatott), hanem aktívan inspirál és muníciót szolgáltat a regionális tudomány, a területpolitika és a térökonometria területén folytatandó további munkához. Összességében a kötet jelentős hozzájárulás az európai regionális tudományhoz és a konvergenciaelmélet empirikus irodalmához. Erőssége az elméleti megalapozottság, a

módszertani igényesség és a kelet-közép-európai térség iránti érzékeny, árnyalt megközelítés. A könyv nemcsak a kutatók, hanem a szakpolitikai elemzők és a felsőoktatásban tanulók számára is értékes olvasmány, amely hozzájárul az európai konvergenciafolyamatok mélyebb megértéséhez.